

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visée, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Telefoon 2424

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD. Hoofdartikel: De laatste ernst bij de eerste vragen. — Gedicht. — Op en om 't kerkplein: Medelingsmeesters.....! — Uit de Schrift: Precisie in het gebed voor de ambtsdragers (Ps 132: 9a en 16a). — Kerkelijk leven: Over de verhouding tusschen de ambtelijke ver-

zorging der militairen te velde en den arbeid van de Geref. veldpredikers. Aan de lezers. Ons studentencorps. — Pop. Wetensch. Schetsen: Eenige bijdragen tot opening der Schriften. — Groninger Brieven. — Perschoonw. — Kerknieuws.

De laatste ernst bij de eerste vragen ¹⁾

HOOFDARTIKEL

De traditie aan deze Hoogeschool wil, dat aan het einde van den cursus de Rector de lessen met een toespraak sluit. Nu we hier bijeen gekomen zijn voor zoodanige slothandeling in dit cursusjaar, moge ik daarom uw aandacht vragen, en vooral uw hart, voor een thema, dat mij zelf de laatste maanden gedurig heeft bezig gehouden, en dat ik zou willen formuleeren als: de laatste ernst bij de eerste vragen.

Want deze cursus is zonder stoornis verlopen. Slechts enkele weken bracht, in den herfst van 1948, de Synode van Amersfoort, eenige onderbreking. Voor het overige vond alle arbeid hier zijn geregelde voortgang. En alleen daarop lettende, zou de spreker van dit uur niets anders kunnen doen dan haastig onzen gemeenschappelijke dank te brengen voor de ooren van Hem, die in Jezus Christus ons dit jaar een zeer genadig Vader was.

Vlugge dankbaarheid brengt evenwel het gevaar met zich mee, dat ze vluchtig worden gaat. En om daaraan te ontkomen, heeft het zin in dit oogenblik elkaar te herinneren aan een bepaling uit het Reglement dezer Hoogeschool, het voorschrift namelijk, dat „de Hoogleraren met ieder der aanstaande studenten afzonderlijk een samenspreking zullen houden over de betekenis van hun studie als voorbereiding van het ambt, waarnaar zij staan“.

Naar den tekst is dit ongetwijfeld een regeling, die bijzonder om toepassing roept als de opening van den cursus in zicht komt. Doch naar den geest is het een bepaling, die ook in het sluitingsuur ons te beheerschen heeft. Eenvoudig omdat al ons werken hier zich hierin zijn karakter en zin gewezen ziet.

Ieder collegeur en elk tentamen en examen is nu een stap op den weg van voorbereiding tot het ambt van dienaar des Woords. Geheel onze arbeid is nu betrokken bij de beweging en het leven der kerken, die wij liefhebben. En daarom is heel onze studie van dit jaar ijdel geweest, indien ze zich zou losmaken van den stijl van het ambt, waarnaar wij staan.

De groote vraag is tenslotte niet, of we ijverig en knap en wetenschappelijk hebben gewerkt. Doch deze: of in dit alles de stijl van het ambt ons volkomen beheerscht. Daarom zal de dankzegging voor heel dit jaar van voorbereiding tot den ambtsdienst alleen dan vroom en zuiver zijn, indien ook bij deze laatste acte dat ambt en zijn schriftuurlijke stijl op onze harten beslag heeft gelegd.

Nu trof me onlangs bij de lezing van het lijfdenzevan-gelie, bij een overbekend fragment daaruit, een bijzonderheid waarvan ik erkennen moet, dat ze tot dusver maar al te zeer door mij was verwaarloosd.

Dat bekende fragment was de episode, of Hij is de Christus, de Zoon des levenden Gods. En de simpelheid, waarmee Christus het jawoord spreekt, ontroert ons telkens weer opnieuw.

Maar wat ik zelf tot dusver eigenlijk altijd over het hoofd had gezien, zijn de typische details van dit bericht bij Lucas. Immers, deze evangelist verhaalt aan

de kerk, dat dat jawoord slechts met een zekere aarzeling en niet dan met de uiterste behoedzaamheid over Christus' lippen is gekomen.

Want toen Kajafas zijn vraag scherp had gesteld, aldus Lucas, heeft de Man van Smarten niet haastig en fier en simpel bevestigend geantwoord. Maar Hij heeft tegen die vraag, nu ja, eigenlijk geprotesteerd en haar naar Kajafas terug gewezen! Want Hij zei in eerster instantie op die vraag het volgende: Indien Ik het u ook zeg, ge zult niet gelooven, en indien Ik u ook vraag, ge zult Mij toch niet antwoorden of loslaten.

En deze reserve, waarmee Christus op de grootste en diepste vraag antwoord geeft, mag ons niet ontgaan.

Eigenlijk klinken deze woorden ons eerst opvallend vreemd in de ooren.

Immers, het voorverhoor bij Annas was een verschrikking geweest. De getuigen, die maar haastig zijn bijeengegrommeld, lanceeren hun beschuldigingen in het wilde weg: de één beweert dit, en nummer twee weer wat anders. En ook Annas zelf springt van den hak op den tak. Het was wel duidelijk, dat men iets zocht, doch er zat geen lijn en geen systeem in de onder-vraging. Wat moet dat doodlijk vermoedend geweest zijn voor Christus, dat men telkens weer op een ander zijweggetje zat, zonder ook maar één keer de kwestie centraal te stellen en Hem voor de cardinale vraag te plaatsen.

Doch zoodra Hij voor Kajafas staat, is er geen stort-vloed van vragen meer, geen beschuldigingen te hooi en te gras. Maar Hij wordt gesteld op de meest ernstige wijze voor de eene vraag, waar het nu precies om ging: zijt gij de Christus?

Kajafas heeft nu toch eindelijk de kwestie in het hart geraakt. En we zouden dus verwachten, dat Jezus, opgelucht en verruimd, op die beslissende vraag ook terstond het even beslissende antwoord zal geven. Want was zijn prediking anders geweest, dan de worsteling om de menschen te brengen tot de belijdenis: Gij zijt de Christus? Heeft Hij niet in de deelen van Cesarea Filippi om deze belijdenis Simon Petrus zalig gesproken? En heeft Hij daarbij niet verzekerd, dat Hij op deze petra zijn gemeente zou bouwen?

Dus zouden we zeggen: Christus behoeft thans geen seconde na te denken. Ook al kost in deze situatie een bevestigend antwoord Hem het leven. Hij is de Christus. En Hij kan zich toch zelf niet schamen voor de belijdenis, waarom Hij Petrus zalig sprak? Hoe zou Hij de gemeente kunnen bouwen op een petra, die Hij zelf aarzelt te noemen?

Doch inplaats daarvan komt iets anders: al zeg Ik het, ge gelooft het toch niet. En als ik u nadere vragen zou stellen, Ik krijg toch geen antwoord en ge laat Mij toch niet los!

Dat is kort en goed: Christus ontwijkt de centrale vraag, en Hij weigert in eerster instantie den beslissenden eed.

Naar den mensch gesproken, had Christus in deze situatie onmogelijk een meer ontactisch en onverstandig antwoord kunnen geven. Immers, de spanning in de zaal is nu tot het kookpunt gestegen, en de heeren van den Raad zitten voorover geleund in hun zetel, en aller

oogen staren strak naar de lippen van den Nazarener: wat zou Hij hierop wel zeggen? Doch nu Jezus de vraag ontwijkt en den eed weigert, nu Hij zegt, dat de vraag zinloos is en daarom den eed onmogelijk, nu Hij zelfs ronduit verklaart dat het vonnis al bij voorbaat vast staat, welk antwoord Hij ook geeft, — nu heeft Hij in één moment al zijn kansen verspeeld.

Want de één kan nu mompelen van „een ongehoorde brutaliteit“; de tweede spreken van een „ongepaste kritiek op de leiding van den voorzitter“, een derde kan opmerken: zie je wel, dat verdachte aarzelt, en dat het dus niet pluis is?, nummer vier kan Hem een lafaard noemen, nummer vijf spreken van de onbeschaamde beleediging, dat verdachte suggereert, dat de gansche rechtshandel een gewetenlooze zwendel is, omdat het vonnis al is vastgesteld, — Christus heeft in elk geval in één keer zijn eigen zaak grondig bedorven!

En wat is dit bij Hem nu geweest? Had Hij een zwak oogenblik? Of hield Hij toch een slag om den arm? Of was Hij zoo verward, dat Hij niet meer wist, wat Hij zei?

O neen! Hij ontwijkt de vraag niet uit angst, want als ze er op staan, zullen ze zoo meteen zijn antwoord hooren. Hij weigert den eed niet, omdat die voor Hem zelf gevaarlijk is, want als Kajafas aanhoudt, dan zweert Christus, zoodra Hij maar eenmaal zelf den inhoud van zijn eed naar Psalm 110 en Daniël 7 in formule heeft gebracht.

Doch zijn weigering op dit moment geschiedt om de redenen die Hij zelf noemt.

Allereerst: indien Ik het zeg, ge zult Mij toch niet gelooven! Dat beteekent: gij vraagt den eed, dat instrument van den hoogsten ernst en de absolute waarheid. Den eed, die alleen gesproken kan worden in het klimaat van het geloof!

Doch daarom mist gij thans bij God het recht om den eed aan Mij op te leggen. Want gij vraagt dien niet ter bekrachtiging van waarheid en recht, doch als middel om uw eigen spel tot het einde te kunnen spelen. Het klimaat van waarheid en geloof is hier bij u niet aanwezig! De eed is hier niet de eerlijke vraag van eerlijke menschen, die precies willen weten hoe de vork in den steel zit, bang als ze zijn om ter plaatse des gerichtsgoddeloosheid te bedrijven; en hij wordt hier niet gehanteerd uit geloof en tot geloof. Immers, Christus weet dat ze daarom maatregelen tegen Hem genomen hebben, omdat ze vreesden dat anders de geheele wereld in Hem zou gaan gelooven. En deze eed is dus alleen maar hun wapen om dat geloof te verhinderen.

En in de tweede plaats: Indien Ik u ook vraag, ge zult Mij toch niet antwoorden en loslaten. Dat beteekent: aan de door U geformuleerde vraag dient een andere vooraf te gaan; en zolang die eerste vraag niet beantwoord is, heeft het stellen van de tweede geen zin. Ik zou U de grondvraag willen voorleggen. Maar het helpt niet meer. Want al doe Ik dat, Ik krijg geen antwoord van U. En de uitslag van het proces verandert er niet meer van.

Want zoeven zei ik, dat Kajafas de groote en beslissende vraag had gesteld op de meest ernstige wijze. Maar niet alleen ontbreekt hier in feite de volmaakte ernst. Doch Kajafas heeft ook de brutaliteit gehad om de eerste vraag te vergeten, of liever, daarover heen te loopen.

De beslissende vraag in de wereld is namelijk niet deze: is Jezus de Christus, of is het een ander? Niet de vraag: wie is de Christus? Doch die andere: wat is de Christus? Want Kajafas kan wel vragen, en Christus kan wel haastig antwoord geven. Doch daar komen slechts ongelukken van, als niet vast staat dat in vraag en antwoord de term „Christus“ denzelfden

¹⁾ Toespraak van den Rector, prof. Holwerda, bij de sluiting der lessen aan de Theologische Hoogeschool.

inhoud heeft. Jezus is de Christus, doch niet zoals Kajafas en zijn college dat verstaan.

Doch dit is hier de verschrikking: als Christus aan Kajafas zou vragen: U gebruikt daar het woord „Christus“; wat verstaat U daaronder? — dan krijgt Hij toch geen antwoord. Want Hij heeft geduldig alle vragen omtrent het Koninkrijk Gods en de messiaanse eeuw beantwoord. Hij heeft alle dwalingen van zijn discipelen geduldig aangehoord, en alle misverstanden ten aanzien van hun Christologie lankmoedig opgeruimd.

Hij heeft nooit iemand „gegerd“ door de ontijdige verkondiging, dat Hij de Christus was. Hij heeft aanvankelijk alleen maar gesproken over „het Koninkrijk der hemelen“, en de scharen daarin onderwezen, wat de Christus was. En pas toen ze dat wisten en geloofden, heeft Hij ontroerd Petrus zalig gesproken vanwege zijn belijdenis, dat Jezus de Christus was. Hij heeft zelfs, als iemand er achter kwam, dat Hij de Messias was, zoo iemand nadrukkelijk verboden, dat ook maar aan eenig mensch te zeggen. Ze konden het woord, dat Hij de Christus was niet verdragen, zoolang ze rondliepen met het Christus-beeld van hun eigen hart, dat niet was naar de Schriften.

Doch hier bij het Sanhedrin krijgt Hij niet eens de gelegenheid tot het stellen van de vraag: wat is voor U thans de Christus? Ze hebben maar één doel: zich van Jezus ontdoen. Het heele vraagstuk van den Christus interesseert hen niet.

En heeft Hij geen gelijk?

Het is nog maar een paar dagen geleden, dat ze Hem kwamen vragen naar zijn bevoegdheid: wie heeft U macht gegeven om deze dingen te doen? Het was de groote vraag naar zijn legitimatie. En Hij ging daarop serieus in met de wedervraag: was de doop van Johannes uit God dan wel uit de menschen? Daarmee ontweek Hij de kwestie niet, doch Hij ging er regelrecht op in, want Johannes had van Hem getuigd. Maar dan weigeren ze het antwoord: als ze zeggen: uit God, zal Hij antwoorden: waarom hebt ge hem dan niet geloofd? Zeggen ze: uit de menschen, dan krijgen ze last met de schare. Dus laten ze de vraag rusten, omdat de kwestie der messiaanse legitimatie hen niet wettigachtig ontroert, doch ze alleen maar een diplomatiek spel spelen tegen den Nazarener.

Maar dan geeft Hij geen antwoord meer. Want bij deze menschen ontbreekt tenslotte het klimaat, waarin deze vragen alleen gesteld en beantwoord kunnen worden. En ontbreekt tevens elke basis voor dat antwoord.

In dienzelfden tijd had Hij van zijn kant hun het vraagstuk van den Christus voorgelegd: wat dunkt u van den Christus? Wiens zoon is Hij? Prompt kwam het antwoord: Davids zoon. Toen vervolgde Hij: hoe kan dan David in Psalm 110 zijn zoon zijn Heer noemen? Dat was de serieuze vraag. Wat is de Christus? Anders heeft de kwestie, wie Hij is, allen zin verloren. Maar ze bleven het antwoord Hem schuldig: de messiaanse vragen raakten hen geen moment in hun eigenlijke betekenissen en strakken ernst, doch alleen maar in hun betekenissen voor een vooropgezet vonnis, dat met diplomatiek beleid tot het begeerde einde moest worden gebracht.

Doch dat is dan ook de groote benauwing hier bij Kajafas. Hij stelt een groote vraag op de meest nadrukkelijke manier, en ze weten allen, dat het een kwestie wordt van leven of dood. Maar ondertussen is niet één van al die heeren met de vragen omtrent den Christus gered; er is er ook niet één serieus mee bezig!

Als Christus in dit klimaat bevestigend had geantwoord, zonder méér, als Hij hier vraag twee beantwoord had, terwijl de vragers zelf vraag één opzettelijk onbeantwoord lieten, zou Hij dat Sanhedrin tot een aanstoot geweest zijn. Hij zou zijn ernstig antwoord gegeven hebben in een volmaakt on-ernstige atmosfeer, en daarmee zelf schuldig geworden zijn aan het groote onrecht dat men wilde plegen.

Daarom is dit zijn groetheid: Hij was ontzaglijk vermoeid. Maar zelfs toen was Hij geen seconde te betrekken in het spel. In dit vergiftigde vertrek, waar alleen de diplomatie heerschte, wierp Hij in één ruk alle ramen open, en de lucht van de bergreede stroomde binnen. Zijn eerste woord is: deze vraag is alleen te stellen en te beantwoorden met volmaakte geloofs-ernst. En het tweede, daaraan gelijk, is: vraag twee heeft geen zin zonder het antwoord op vraag één.

Dus zuiverde Hij in één oogenblik de lucht. Hij zei: als Ik zweren ga, is het geen spel doch volkomen ernst. Hij zei ook: als Ik antwoorden ga op een door U geredigeerde vraag, en gij zelf uw redactie niet wilt verklaren, dan zal Ik eerst zelf den inhoud van mijn antwoord u dicteeren. Wat is de Christus? Gij zegt het niet, ge speelt met Psalm 110 en Daniël 7. Maar Ik zeg het wel. Als gij van Mij de verklaring wilt, of Ik de Christus ben, dan zeg Ik u bij voorbaat: alle termen van mijn eed zijn te lezen overeenkomstig Psalm 110 en Daniël 7, en daarom nooit te beoordeelen of te veroordeelen door menschen die met dat getuigenis der Schriften niet serieus bezig zijn.

In al zijn lijden bleef Hij ernstig temidden van de beroeps-spelers. En Hij bleef de vragen nummeren; Hij beantwoorde de grondvraag voordat Hij op een volgende het antwoord wilde geven!

Maar daarom was bij Hem de ambtsstijl van de kerk, en niet bij Kajafas, ondanks diens vertoon van ernst!

Notabene: Kajafas zat volkomen verlegen met het

probleem van Daniël 7. Want daar gaat het immers over de kerk in de internationale branding. Het verschrikkelijke vierde dier, met ijzeren tanden, dat alles vertrad; en dat zich keerde tegen het volk van de heiligen des Allerhoogsten. Dat vraagstuk werd in Kajafas' dagen harde realiteit; het beheerschte immers zijn denken en spreken, dat de Romeinen zouden komen en wegnemen hun plaats en hun volk. Maar inplaats, dat hij, ziende den doodelijken ernst van het vraagstuk, nu éven ernstig grijpt naar de oplossing, die God had beloofd — de Menschenzoon, komende tot den Oude van dagen —, daar speelt hij zijn lichtzinnig spel met heel de openbaring omtrent den Zoon des menschen.

En daaraan is de kerk van Israël tegrond gegaan. Niet aan Pilatus, doch aan Kajafas. Aan diens stijl! Pas toen Kajafas getoond had, dat bij de ambtsdragers in de kerk van toen de laatste ernst bij de eerste vragen ontbrak, — pas toen zel God tot Pilatus als vertegenwoordiger van het vierde dier: ruim nu dit zaakje maar op. Ze spelen met den Zoon des menschen; welk verweer zouden ze nu hebben tegen dat verschrikkelijk monster?

Aan deze dingen moet ik vaak denken, als ik den laatsten tijd let op den stijl bij de kerk in onze dagen.

Ge weet, dat na den oorlog het streven naar oecumenische samenwerking sterken indruk maakt op de geesten. En dat men betooverd is over ontmoetingen en verbanden, zooals men die in en door het Congres van den Wereldraad in Amsterdam het vorige jaar heeft tot stand gebracht. Men kwam daar voor een moment bijeen, doch men maakte voor de toekomst afspraken. En men demonstreerde daar, naar het heele, de verbondenheid in Jesus als den Christus, den Zoon Gods, — de verbondenheid in Hem van alle daar vergaderden en vertegenwoordigden.

En sinds het proces tegen den hongaarschen kardinaal en de bulgaarsche dominee zoekt men al naarstig contact te leggen tusschen Protestanten en Katholieken.

PSALM 3

(Vertaling N.B.G.)

Hoe groot is, HEER, 't getal van hen, die in
[mijn val

met loon mij overstelpen.

Hoe zeker zeggen zij, die opstaan tegen mij:

God wil hem niet meer helpen.

Maar Gij, mijn rots en eer, dekt als een schild

[mij, HEER,

Gij hebt mijn hoofd verheven.

Hij, die in Sion woont, op heil'ge bergen troont,

heeft mij gehoor gegeven.

'k Lag neder en ik sliep, want als ik luide riep

dan wilde Hij mij schragen.

Mijn vijand is vergaan, ja, die mij tegenstaan

hebt G' op de kaak geslagen.

'k Ontwaakte zonder klacht: de HEERE is

[mijn kracht,

tienduizend zal 'k niet tellen.

Hoe hoog de haat ook rees, ik heb voor hen

[geen vrees,

die rondom mij zich stellen.

Sta op, mijn God en HEER! Gij wierpt de

[boozen neer,

verbrijzeld zijn hun tanden.

Verlossing is van U, zij, HEER, uw volk

[dan nu

de zegen uit Uw handen.

A. v. B.

om een gemeenschappelijke strategie te bepalen tegen de communistische dreiging.

Want men ziet van heel nabij de kerk in de internationale branding. Dat wil zeggen: men proeft en tast de benauwing van het probleem van Daniël 7: het volk van de heiligen des Allerhoogsten ziet naderen het monster, dat alles vermaakt en vernorzelt.

Doch daarom is het nu een levenskwestie, of deze kerk thans, anders dan het Sanhedrin toen, den laatste ernst betracht ten aanzien van de eerste vragen. Immers, deze stijl is beslissend niet slechts bij tuchthandelingen, doch ook bij eenheidspogingen. Deze stijl is aan de orde, onverschillig of men het formulier van den ban hanteeren gaat dan wel begint te grijpen naar dat der wederopneming.

Welnu, dan is het een verschrikking te moeten constateren, dat men demonstreert een verbondenheid in Jesus als den Christus, den Zoon Gods, terwijl men blijft heendansen over de betekenissen van al die woorden. De heele belijdenisinhoud blijft in nevelen. Men accepteert elkaar op de belijdenis, dat Jezus is de Christus, maar weet niet meer gemeenschappelijk te belijden, wat de Christus is.

Men maakt zich druk over de methoden van Pilatus, van de wereldlijke machten, doch zelf blijft men den stijl van Kajafas, den kerkelijken ambtsdrager handhaven. Men vereenigt zich terwille van de dreiging van buiten, en beséft niet meer dat zulk een samenwerking ten ondergang is gedoemd vanwege de verrotting van binnen: men kende niet meer den laatste ernst bij de eerste vragen. De kerk huppelt in haar wereldorganisatie nog altijd heen over de grondvragen.

Doch ditzelfde thema mag onze aandacht spannen

ook in de kleinere verhoudingen van onzen eigen kerkstrijd. Ook bij de hereeniging, waarvan de mogelijkheid vandaag over en weer besproken wordt, is het aan de orde. Ook hier valt allereerst te vragen, of deze voorgestelde hereeniging een zaak is van den laatste ernst, en of men dus hierbij blijft in het klimaat van het geloof. En de tweede zaak is, dat men dan niet heendanst over de eerste vragen.

Want sommigen schijnen te meenen, dat over eenheid en hereeniging altijd te spreken valt in de kerk. Maar de Schrift spreekt anders. Het is maar de vraag of hiertij de ernst worrt betracht, en of de basis beantwoordt aan het Woord.

Dat heeft gelukkig de synode van Groningen beheerscht. Men heeft daar bepaalde condities gesteld. Omdat men overtuigd was, dat aan een poging tot hereeniging de ernst ontbrak, zoolang men ginds alles handhaafde. Wie van ons zeggen blijft: ze hooren buitengesloten te zijn, kan niet tegelijk een invitatie verzenden: komt toch binnen! Ja en neen tegelijk verdraagt zich nimmer met het klimaat des geloofs. Elk hereenigingsverzoek, dat dit vergeet, is nimmer een bewijs van geloofs-ernst, doch altijd een diplomatiek spel.

En als men over hereeniging spreken gaat, zijn de oorzaken der breuk de alleréerste kwestie, die op het agendum dient te staan.

Toen men dan ook van gindschen kant hardnekkig de pogingen om ons binnen te krijgen bleef begeleiden met handhaving en voortzetting van buitensluitende vonnissen, was daarmee het bewijs geleverd, dat het voorstel allerméinst ernstig was. Dat is geen oordeel over het verborgen hart der voorstellers, doch een nuchter zich houden aan het openbare feit, dat men in dien kring ja en neen tegelijk blijft zeggen.

En toen men daar over de oorzaken der geslagen breuk slechts handelen wilde, nádat er in het gebed een demonstratie van eenheid en broederschap zou zijn geschied, bleek ook dat men op vraag twee een antwoord begeerde, voordat de eerste vraag nog aan de orde was geweest.

Maar toen de Amersfoortsche synode in deze situatie geen nieuwe deputaten benoemde, bleek het, dat sommigen in onze kerken toch een weg naar hereeniging zochten. En dat de slagzin „De weg tot elkander!“ een bepaald antwoord ontving in het voorstel van den kerkeraad der gebonden kerk van Amersfoort, die zijn gedachten liet gaan over een „noodweg“ tot hereeniging, welk voorstel door Dr N. H. Ridderbos in meerdere organen werd toegelicht en verdedigd, en naderhand door den Roepers-redacteur een en andermaal met vrij sterke sympathie werd begroet.

Doch nu zal niemand zich mogen laten leiden door vleeschelijke sympathieën of antipathieën. Ieder zal nu moeten beoordeelen, of dit voorstel dat toch een vraag aan onze kerken behelst, vertoont den stijl van geloofs-ernst, dan wel dien der diplomatie; en ook of dit voorstel de grondvragen beantwoordt, dan wel die laat liggen. Of dus klimaat en basis deugden.

Het is waar, dat men dien „noodweg“ heeft aangediend als niet ideaal, maar niet minder waar, dat men dezen weg aandient als den eenige, die thans nog begaanbaar mag heeten. En deze „noodweg“ houdt dan in, dat beide partijen belijden het zondige van de breuk, dat ze van beide kanten hun zaaksgerechtigheid voor den Heere vasthouden, en dat ze bereid zijn in de toekomst weer samen te gaan op een nader vast te stellen basis.

Is dit overeenkomstig den laatste ernst, die bij de eerste vragen betaamt?

Alsof de HEERE naast den heibrann van zijn verbond en wet ook nog „noodweggetjes“ toegankelijk had verklaard! Alsof Hij, behalve zijn weg, dien Hij zijn volk te wandelen bevoelen heeft, ook nog andere paden kende, die wel niet ideaal zijn, doch toch „in geval van nood“ kunnen worden geprojecteerd en aangelegd en betreden! Als Hij het niet verhoedt, vindt Hij straks zijn volk alom strömpelend op eigen, geïmproviseerde weggetjes, waarvan ze zelf zeggen, dat ze niet ideaal zijn, doch die men toch ook weer als ideaal prijst omdat ze feitelijk de eenig-begaanbare zijn. Maar wie verhoogt voor Hem de baan? Wie bereidt den weg des HEEREN, den rechten weg in de wildernis? Wie maakt récht, wat króm is? Wie slecht de heuvelen tot een vallei?

Men wil van beide kanten het zondige van de breuk beleden zien. Als dat érnst is, zal wie bond de binding- en wie haar welgerde die weigering als zonde moeten vloeken. Wie schorste zal van de schorsing- en wie zich daarvan vrijmaakte van de vrijmaking moeten zeggen, dat het zonde was. Is dat érnst, als men, schuldbelijdende, tegelijkertijd over en weer zijn zaaksgerechtigheid voorlegt aan den HEERE, en dus beiderzijds wat men óngerechtigheid noemt voor de menschen bij Hem aandient als het récht der wet? Dan is de heele schuldbelijdenis een fictie. Want schuldbelijdende, blijft men tot den HEERE zeggen, ieder voor zich: wé handelen naar Uw gebod.

Is dit het klimaat des geloofs? Als de binding en de weigering daarvan beide goed heeten? Als de tucht én de vrijmaking daarvan beide beleden worden te zijn uit Góð?

O dit spel met de zaaksgerechtigheid, die men zegt te handhaven!

Want wie zijn zaaksgerechtigheid handhaaft, zegt niet maar van zijn verleden, dat het was conform de wet van God, doch hij belijdt die wet als norm ook voor

zen eigen kerk-
de mogelijkheid
t, is het aan de
n, of deze voor-
den laatste
het klimaat van
t men dan niet

i, dat over een-
valt in de kerk,
het is maar de
rucht, en of de

Groningen be-
ondities gesteld.
een poging tot
men ginds alles
ijft: ze hooren
jk een invitatie
en tegelijk ver-
des geloofs. Elk
is nimmer een
een diplomatiek

en gaat, zijn de
stie, die op het

tant hardnekkig
bleef begeleiden
buitensluitende
eleverd, dat het
is geen oordeel
ilers, doch een
e felt, dat men
zeggen.

en der geslagen
er in het gebed
toederschap zou
vraag twee een
vraag nog aan

de in deze situ-
bleek het, dat
g naar hereeni-
weg tot elkan-
in het voorstel
van Amersfoort,
„noodweg” tot
N. H. Ridderbos
in verdedigd, en
een en ander-
begroot.

aten leiden door
leen. Ieder zal
nt dat toch een
nt den stijl van
atie; en ook of
rdt, dan wel die
asis deugden.

g” heeft aangere-
nder waar, dat
e, die thans nog
noodweg” houdt
zondige van de
zaaksgerechtig-
i dat ze bereid
an op een nader

ernst, die bij de

an van zijn ver-
es” toegankelijk
n weg, dien Hij
ook nog andere
doch toch „in
decteerde en aan-
verhoedt, vindt
d op eigen, ge-
zelf zeggen, dat
k weer als ideaal
geaanbare zijn.
in? Wie bereidt
weg in de wil-
is? Wie slecht

ge van de breuk
ie bond de bin-
dering als zonde
de schorsing- en
ijmaking moer-
ernst, als men,
en weer zijn
HEERE, en dus
noemt voor de
recht der wet?
ie. Want schuld-
E zeggen, ieder
od.
s de binding en
eeten? Als de
beleden worden

id, die men zegt

handhaaft, zegt
was conform de
is norm ook voor

het heden! Hij verloóchtent zijn verleden niet, en zet
er ook geen punt achter. Want dezelfde wet waaraan
hij gisteren beantwoordde, bindt hem vandaag! Maar
hoe kan men dan spreken van een nieuwe basis?

Zaaksgerechtigheid beteekent, als het ernst is: mijn
heden ligt in het verlengde van mijn verleden. Een
nieuwe basis brengt echter de breuk tussen gister
en vandaag.

Zaaksgerechtigheid beteekent: ik mócht en mag
niet anders. Nieuwe basis echter beduidt: ik kan
heusch wel anders, en ik móet het ook!

Zaaksgerechtigheid vasthouden is, dat men over en
weer eigen handelingen, ondanks velerlei tekort, be-
lijdt als uit het geloof en naar de wet Gods en Hem
ter eere. Als een werk tenslotte van Hem! Maar de
nieuwe basis wil zeggen, dat men in felte dat werk
Gods onder lofzangen..... begrááft en de wet Gods,
die gister en heden dezelfde is en tot in der eeuwig-
heid, onder betuging van eerbied..... opbergt in het
museum van oudheden!

Valt dat reeds in het algemeen te zeggen, het krijgt
alles nog veel concreter vorm en veel scherper accent,
als we dat Amersfoortsche voorstel eens lezen in de
definitieve redactie, die het verkreeg van de classis
Amersfoort der gebonden kerken.

Het zal den huidige rector niet kwalijk genomen
kunnen worden, dat hij in dit uur U en zichzelf zijn
vroegere relaties met die classis in herinnering brengt,
die een plotseling einde vonden op 11 Juli 1945, toen
deze classis, ingaande op een valse beschuldiging
van den „kerkeraad” op hem en 30 mede-ambtsdra-
gers art 79 en 80 K.O. van toepassing verklaarde en
met verachting van alle kerkrecht — immers zonder
verhoor, zonder vermaan, zonder schorsing, zonder
bekeeringstermijn — deze 31 dienaren van Christus
afzette naar de regels van het stándrecht.

Want het is deze classis, die in haar — voorzoover
mij bekend — jongste vergadering besloot aan haar
Generale Synode voor te stellen „de wenselijkheid uit
te spreken te komen tot hereniging met de Gerefor-
meerde Kerken (onderhoudende art. 31 K.O.) of met
een gedeelte hiervan langs” den zoo meteen te noemen
„weg”.

Mij trof sterk dat woord „w e n s c h e l i j k h e i d”.
Men heeft niet geloovig en ernstig gevraagd naar het
gebed des Heeren, doch benadert de heele zaak van
den kant der „wenselijkheid”. Dat is puur de diploma-
tische taal der politiek. En het is volkomen in den stijl,
als de geestelijke vader, Dr N. H. Ridderbos, zijn toe-
lichting houdt in datzelfde on-Geestelijke klimaat.
Hij wil niet gespeurd zien naar mogelijke fouten over
en weer. „Natuurlijk mogen en moeten ook alle kerke-
lijke handelingen telkens weer getoetst worden aan
Gods Woord; maar of men op die wijze (!) een deug-
delijke (!) basis tot hereniging kan leggen? Ik acht
dat in de huidige situatie (!) nauwelijks mogelijk (!)”
schrijft deze man.

Hij wil Ds Schep niet het recht ontzeggen het pleit
te voeren voor zijn meening, dat er te eng gebonden
is, maar houdt vol, dat het Amersfoortsche voorstel
zegt: „laat niemand menen, dat we op die weg tot
hereniging komen”. Notabene, hij erkent dat kerke-
lijke handelingen als die der binding en tuchtmaat-
regelen getoetst mógen en zelfs móeten worden aan
de Schrift. Doch vervolgt, dat op dien van God ge-
báanden en gebóden weg geen deugdelijke basis tot
de hereeniging komt, omdat we dan krijgen „een
eindeloos geharrewar”, omdat het „voorlopig onenig-
heid geeft in eigen kring”, ook omdat, stél dat de Sy-
node Ds Schep gelijk zou geven, „een dergelijke uit-
spraak alleen te verkrijgen zou zijn door een belang-
rijke minderheid te overstemmen”. Het is allemaal
redeneeren uit de situatie, en berekening van gevol-
gen; volkomen Realpolitiek. Want Dr Ridderbos acht
het „een eisch van werkelijkheidszin de vraag aan de
orde te stellen: kunnen we elkaar weer accepteren,
terwijl van weerskanten de zaaksgerechtigheid gehand-
haafd wordt”.

Deze inleiding speelt al niet veel goeds voor den weg,
dien men uitspelt. En dat blijkt ook, als we lezen
dat de wenselijkheid van hereeniging uitgesproken
wordt „langs dezen weg, dat

a. met het oog op een hernieuwd kerkelijk samen-
leven er gemeenschappelijke uitspraken worden ge-
daan, zowel over de betekenis van art. 31 K.O. als in
het bijzonder over Verbond en Doop, waarbij onze
kerken de strekking der dogmatische uitspraken, die
onze Synodes in de laatste jaren gedaan hebben, tot
gelding zouden willen zien gebracht, maar uiteraard
ten volle bereid blijven deze uitspraken te toetsen aan
Schrift en belijdenis”.

Vele kantteekeningen zouden hier te maken zijn. Ik
beperk me slechts tot enkele punten.

Allereerst mag het vreemd heeten, dat dit voorstel
tot „gemeenschappelijke uitspraken” komt van een
kerkeraad, die nog geen vier jaar geleden botweg het
gesprek met de 31 ambtsbroeders afbrak, terwijl ze
nog in één verband leefden. („We praten niet meer”,
was toen het slotwoord hunnerzijds) en dat het (in
iets anderen vorm) wordt overgenomen door een clas-
sis, die vier jaren geleden tot onmiddellijke afzetting
besloot, zonder dat met de betrokkenen ook maar één
woord gewisseld was. Men had zoowel van kerkeraad
als classis, nu ze met dit voorstel komen, toch op zijn
minst de erkenning mogen verwachten, dat de af-
zetting prematuur was alleen al, omdat de samenspre-

Medicijnmeesters!

Onze vriend uit Kampen, dien we onlangs ontmoet-
ten, heeft ons tóch nieuwsgierig gemaakt. En we
hoorden, dat op die vergadering in Kampen, waar
Ds B. A. Bos sprak over: „De weg tot elkander” ook
studenten geweest zijn. Of dat nu goed was van die
studenten? Maar studenten zijn nu eenmaal studenten
en we herinneren ons een Leidschen pruimedanten-
koopman, die voor een honderd jaar reeds verzuchtte:
„Die steden hebben alevél altijd wat raars”. Die
heeren hebben zich op die vergadering nogal geweerd
en aan den spreker zoo langs hun neus weg wat vragen
gesteld. Vooral over de kerk. Ze hebben ook een ant-
woord gehad. Van duplek echter kon niets meer kom-
men. Want een spreker moet ook weer naar huis. Met
den laatste trein of — in dit geval — per auto van
het Nederlandsche leger. Een van de heeren echter
heeft er nog eens een „effetief stukkje” over geschre-
ven in het Gereformeerd Gezinsblad. En toen D. E. C.
dat episteltje las, dacht ie zoo, dat die schrijver nog
al netjes gestudeerd had. En de belijdenis gelezen.
Want Ds B. A. Bos had beweerd, dat het in artikel
27 van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis gaat over
de onzichtbare kerk. En als D. E. C. het nu goed heeft
begrepen, dan is Ds B. A. Bos daarmee in voornaam
gezelschap. Want dat heeft Kuypier ook zoo gezegd.
En Dr K. Dijk. Die heeft Kuypier in dat gevoelen ook
reeds gesteund. Maar nu kwam me die student ver-
tellen, dat dat verkeerd is. Mis!, dacht D. E. C. En
dacht weer aan dien Leidschen pruimenaar, die vond, dat
die steden alevél altijd wat raars hebben. Maar die
mijnheer schreef: het kan in artikel 27 niet gaan over
de onzichtbare kerk, want in dat artikel staat, dat
„deze heilige kerk..... somwijlen een tijdlang zeer
klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de
o o g e n d e r m e n s c h e n”. Waaruit hij de con-
clusie trok, dat je die Kerk dus zien kunt.

„Goed gestudeerd”, dachten we.

Maar dat was wéér mis.
Want in DE ROEPER is Ds B. A. Bos er nog eens
op terug gekomen. Op dat stukkje dan. Niet zoozeer
op wat er in dat stukkje stond. En hij heeft geschre-
ven, dat die studenten beter deden eens vijtig te stu-
deeren en wat minder te debatteeren.

Zie zoo.
We hadden het altijd wel gedacht.
Drukten hebben die heertjes genoeg. Met een ste-
dentemissie langs de straat loopen, als je eens in
Kampen komt, maar studeere..... ho maar!!

Zoo dachten we.
Maar wij dorsten dat nooit zeggen. Wij hadden
geen bewijzen.

Maar nu wisten we het.
Want Ds B. A. Bos is curator geweest.
En zulke curatoren, die weten het naadje van de
kous. Die bezoeken colleges, wonen examens bij, zien
toe op den vlijt en de vorderingen der studenten, op
de leer van de hoogleraren..... en brengen over een
en ander rapport uit aan de synode. We hadden juist
de acta te leen gekregen van onzen dominee. En dach-
ten zoo: We moeten die er eens op na lezen.

king nog niet geëindigd of nog niet eens begonnen
was.

Dit zou misschien minder zwaar behoeven te wegen,
indien duidelijk een bekeering bleek. Maar als men
voorsteek tot gemeenschappelijke uitspraken over art. 31
K.O. te komen, tekenen Dr Ridderbos ter toelichting
daarbij aan: „Dat andere onderwerpen zijn weggela-
ten, bedoelt te doen uitkomen, dat een verschil in in-
terpretatie b.v. van art. 79 en 80 K. O. zeker geen ge-
scheiden kerkelijk leven wettigt”. Indertijd durfde men
tot de zoeven genoemde massale standrechtelijke exe-
cutie overgaan op grond van art. 79 en 80 K.O. En
men durft het vandaag aan, niet slechts deze brutale
schending der artikelen aan te duiden als een verschil
in „interpretatie” ervan, doch voor het samenleven in
de toekomst de heele kwestie van recht dan wel godde-
loosheid bij het hanteeren der artikelen af te snijden
als een vraag, die geen gescheiden kerkelijk leven wet-
tigt. Men stelt voor om ten aanzien van art. 31 een
gemeenschappelijke formule te vinden, doch behoudt
zich tevens het recht voor om ook in de toekomst,
zoogenaamd volgens eigen „interpretatie”, een toe-
passing der artikelen 79 en 80 te geven, die de be-
lijdenis striemt als een vervolgen van wie heilig leven
naar het Woord Gods. En terwijl de belijdenis in zoo-
danige omstandigheden tot afscheiding roept, verklaart
Dr Ridderbos vlot, dat hierdoor gescheiden kerkelijk
leven zeker niet gewettigd is. Men spreekt van kerkelij-
ke hereeniging, doch speelt intusschen het oude spel met
de belijdenis inzake de kerk. Ik geloof, dat niemand
de schapen van Christus mag helpen overleveren aan
een gemeenschap, die haar eigen moorden niet belijdt,
doch onder het mom van „verschil van wetsinterpretatie”
de heele zaak van het verleden bagatelliseert, met
voorbehoud van het recht om in de toekomst weer pre-
cies zoo het stándrecht toe te passen, als dat „wensche-
lijk” mocht blijken.

En diezelfde ontstellende mentaliteit is er voor mijn
besef in het voorstel om gemeenschappelijke uitspraken
te doen omtrent Verbond en Doop. Want men verklaart
zich wel bereid eigen uitspraken der laatste jaren te

Want Ds B. A. Bos schreef in DE Roeper, dat de
curatoren er wel eens op mochten toe zien, wat er
zoo geleerd werd aan die School over het stuk van
de Kerk. Dat riep hij. En ik dacht zoo: dat is dus
óók al niet in orde. Want Ds B. A. Bos kan het weten.
Die is curator geweest. En heeft dus toegezien. En
hoopt, dat anderen thans zijn werk mogen voortzetten.
’s Jonge, ’s Jonge, dat zal effe gekraakt hebben over
dat collegedictaat van K. S. over de Kerk.....

Ik greep de Acta.
En daar las ik op pagina 221: „Zooals eigenlijk van-
zelf spreekt, hebben de Curatoren, overeenkomstig
het door hen onderschreven formulier „naarstiglijk”
toegezien op het werk van Hoogleraren en Lectoren
en het is hun een vreugde te kunnen melden, dat de
Hoogleraren en Lectoren getrouw waren in hun op-
dracht”.

Je kunt wel zien, dat Ds B. A. Bos er uit is, dacht ik.
Zoo’n mak verslagje.....
Daar zit vandaag natuurlijk een stelletje van die
ja-broers. Als K. S. zegt: twee maal twee is zeven,
dan knikt het heele gevel.....

Hoer maar: „Zonder eenige terughoudendheid mo-
gen Curatoren, met grooten dank aan den Heere en
met erkentelijkheid voor den arbeid van Hoogleraren
en Lectoren, alsmede den ijver der studenten (hoor
toch an!) meedeelen, dat het onderwijs in elk opzicht
aan het gestelde doel heeft beantwoord en dat ze niet
twijfelen, of de vrucht van dit godvruchtig gegeven
onderwijs zal blijken tot heil der Kerken te zijn. De
studenten leven intens mee, en hun scripties leggen
er getuigenis van af, dat ze met ijver studeeren”.

Nou, wat Ds B. A. Bos over dat scriptietje van dien
student in het Gereformeerd Gezinsblad gezegd heeft,
klonk anders. Die zou zoo’n vriendelijk verslagje toch
niet aan de Synode gestuurd hebben. Kan je begrip-
pen. Die had uit de kerk geroepen..... en niet inge-
houden.....

Ik las voort.
Sloeg de bladzij om.....
En opeens werd het me groen en geel voor de
oogen.....

Ik zag stérretjes.....
Want daar stond: Namens de Curatoren
(w.g.) B. A. BOS, scriba.

Van de schrik viel m'n pijp uit den mond.
Krak — brak!!
Een beste Goedewaagen..... D. E. C.

P.S. Ik vroeg aan m'n vrouw wat (w.g.) beteeke-
de. Die wist het ook niet. Maar zei: Uit het verband
zou je opmaken: „w a s g e l o g e n”. Dat leek me
wel vernuftig gevonden, maar.....

Noot: Deze bijdrage werd reeds 4 weken geleden ont-
vangen, was bestemd voor het nummer van 25 Mei, maar
werd wegens het artikel van D. K. W. over dezelfde ma-
terie niet geplaatst.

toetsen aan Schrift en Belijdenis. Maar hoeveel daar-
van overblijft bij den eersten ontwerper zelf, blijkt wel
uit zijn weigering om de kwestie of er te eng gebonden
is aan de orde te laten stellen. Het recht of onrecht
der binding blijft, evenals het recht of onrecht bij de
toepassing van art. 79 en 80 zoeven genoemd, buiten
bespreking zelfs, eenvoudig omdat er dan geen deug-
delijke basis tot hereeniging aanwezig wordt geacht.
Maar als men daarover niet eens gesproken wil zien,
omdat dan van hereeniging niets komt, laat men dan
ook niet zeggen, dat men „ten volle bereid” blijft de
uitspraken aan Schrift en Belijdenis te toetsen. Waar
is hier ook nog maar iets van het geloofsklimaat?

Temeer, omdat die uitspraken in 1942 werden aan-
gezien als een handhaving van Dordt tegenover de
geestelijke nazaten van toch eigenlijk de Remonstran-
ten. Ik stel me Dordrecht al voor: Bogerman en Uyt-
enbogaard beiden hun zaaksgerechtigheid handhavend,
beiden verklaarend dat het gescheiden leven zonde was
en daarna samen uitspraken doende over verkiezing,
vrije genade enzovoort. Dordt kon bidden in 1619, dat
den lasteraars der gezonde leer de mond werd gestopt.
Doch wie zich vandaag daarginds als handhavers en
verdedigers van Dordrecht aandienen, de belijders der
gezonde leer dus, noodigen de lasteraars van die ge-
zonde leer uit om gemeenschappelijk over die leer uit-
spraken te doen. Men bedót elkaar op die wijze. Want
beide partijen mogen daarbij hun zaaksgerechtigheid
handhaven; beide mogen in die gemeenschappelijke
uitspraken hun standpunt verdisconteeren, dus binding
en vrijmaking tegelijk. En rondom deze uitspraken,
die ja en neen, belijdenis en laster der waarheid com-
bineeren, — rondom deze uitspraken wil men de kerk
van Christus vergaderen. En dan wil men ook nog kerk
heeten: pilaar en vastigheid der waarheid.

De hereeniging wordt voorts gezocht langs dezen
weg, dat

„b. bij gebleken overeenstemming over het sub a.
genoemde men, wat het verleden aangaat, zich bepaalt
tot een gemeenschappelijke belijdenis, dat het geschei-
den kerkelijk leven zondig is en het voorts overlaat aan

het oordeel van den Koning der Kerk, Jezus Christus, in hoeverre elk der betrokken kerkformaties en de leden er van in deze schuldig staan".

Gesteld dus, dat het tot de zoeven bedoelde gemeenschappelijke uitspraken zou komen, waarbij beide partijen hun zaaksgerechtigheid mogen vasthouden, zullen we dan verder ook gemeenschappelijk hebben te belijden, dat het gescheiden kerkelijk leven zondig is.

Concreet: de classis Amersfoort, die o.m. van mij verklaarde, dat ik als trouw ambtsdrager in de kerk van Christus niet geduld kon worden, en ik die bewust me vrijmaakte, worden het eens over een dogmatisch en een kerkrechtelijk formuletje. Overigens blijft die classis handhaven, dat haar afzettingsdaad was uit God, gelijk ik het van mijn vrijmakingsdaad belijd en belijden blijf. En dan gaan we toch maar gemeenschappelijk zeggen, dat de scheiding waartoe God ons riep zonde was?

Of ook: de synode die de kerk van Bergschenhoek buiten het verband sloot en die kerk die zich van de besluiten dezer synode vrijmaakte, handhaven beide dat die scheiding was uit God. En dat handhavende, spreken ze tegelijkertijd uit dat die scheiding zonde was?

Zulk een schuldbelijdenis is een gruwel. Doch met zodanige belijdenis wil men, wat het verleden betreft, voortaan. Want voor het overige zegt men het aan het oordeel van Christus over te laten, in hoever beide partijen schuldig stonden.

Gesteld dus, dat o.a. ik met deze classis eens zou worden over de bedoelde ja-en-neen-uitspraakjes, alsmede over een lichtvaardige belijdenis, waarbij we in feite de schuld van het gescheiden leven schuiven op Jezus Christus, en onszelf rechtvaardigen, immers we handhaven over en weer dogmatisch en kerkrechtelijk onze zaaksgerechtigheid, wat is er dan veranderd? Bij geen van beide partijen is er bekeering van zonde. Zonder dat ik me eenigszins bekeerd heb, zegt deze Classis de tuchttoefening van 11 Juli 1945 te kunnen opheffen, hoewel ze in den naam van Christus deze daad deed en handhaaft dat ze zoo moest handelen. De classis bekeert zich niet, ik bekeer me van openbare grove zonde niet; maar de tucht waartoe Christus toen macht en last gaf, kan worden opgeheven omdat we achteraf het eens werden over formuletjes. Men blijft even lichtvaardig met de tucht spelen, ook op het moment waarop men zegt die te willen opheffen.

Spel? Inderdaad. Want de classis gaat mij dan de zonde niet langer houden, hoewel er geen bekeering bleek. Maar men zegt niet: wij ontbinden op de aarde, dat zal in de hemelen ook ontbonden zijn; immers men laat het aan Christus over in hoever ik schuldig was; zijn oordeel kan over mij en de anderen gehandhaafd blijven. Toen men bond op de aarde, zei men tenminste nog, dat deze binding gesanctioneerd werd in de hemelen. Doch nu men ontbinden gaat op de aarde, laat men het aan het oordeel van Christus over of deze ontbinding daarboven zal worden bekrachtigd met effect.

O, deze wanhopige caricatuur der tucht terwille van de gewenschte hereeniging!

En als het met veel gedokter niet lukken mocht een gemeenschappelijk formuletje in elkaar te draaien en een gemeenschappelijk belijdenisje te prevelen, dan zijn we opeens weer de zondaren, aan wie ook deze Classis in Christus' naam de zonden gaat houden; dan laat men het oordeel en de tucht daarover niet langer over aan Hem. Dan zegt men: wij blijven blinden op de aarde, en dat zal in de hemelen gebonden zijn. Waarom blijf ik dan gebonden? Omdat we geen formuletjes gemeenschappelijk op papier konden krijgen. Mijn Amersfoortsche broeders en ik blijven dan gebonden op aarde en in de hemelen, vanwege eigen onvermogen in het formuleeren of misschien ook vanwege het onvermogen van hun synode. Die mogelijkheid is er ook, dat we gebonden blijven heeten vanwege formuleeringsvermogen ginds!

Men pretendeert wel zoo een deugdelijke basis tot hereeniging te leggen, maar men doet toch eigenlijk niets anders dan de feitelijke oorzaken der geslagen breuk begraven en aan het gezicht onttrekken. Bij de hereeniging, die men wenschelijk acht, danst men vroolijk heen over de eerste vragen. Want men wil wel praten over een nieuwe redactie van art. 31 en een nieuwe formulering der belijdenis, maar niet over de vraag, of die belijdenis en dat kerkrecht in hun bekende en overeengekomen formulering geschonden zijn.

Men zegt wel, dat langs dezen weg er een oplossing kan komen, immers ik lees sub c., dat men dusdoende wederzijds elkaars ambtsdragers weer erkennen gaat, ook diegenen onder de huidige ambtsdragers in de „Gereformeerde Kerken (onderhoudende art. 31 K.O.)", die indertijd geschorst of afgezet zijn".

Maar deze erkenning is, wanneer men die alzo tot stand brengt, nog onzedelijker dan de tuchtmaatregelen van vroeger jaren. Want het geschreven recht laat men los, om het te vervangen door een „Gebot der Stunde", een uitsprakenreeks, die in de huidige situatie wenschelijk heet. En dat is een bitter ernstig ding, dat de kerkgemeenschap voorgoed op losse schroeven zet. Want onder de viguer van eenig „Gebot der Stunde" weet niemand in de kerk meer waar hij aan toe is; wat gerechtigheid is en wat openbare grove zonde, wat tucht is en wat wederopneming, — het wordt nu alles relatief. Immers alles afhankelijk van wat eenige situatie wenschelijk maakt.

En dan kan onder de nieuwe uitspraken hetzelfde spel op nog gruwelijker wijze beginnen. Den eenen dag kan men wegens openbare grove zonde, volgens de geldende uitspraken, worden uitgebannen, maar binnen heel korten tijd op de basis van nieuwe uitspraken, weer worden aangenomen. Alsof Christus daarboven vonnis wees en weer herriep, al naar gelang zijn kerk beneden uitspraakjes doet en vervangt. Alsof de hemel alle wendingen en koersveranderingen en kronkelgangjes maar grif ging volgen! Wat moet ik dan van Hem denken, die van zichzelf zegt, dat „gerechtigheid en gericht de vastigheden zijn van zijn troon"?

Op deze wijze wankelen de fundamenten der kerk, die Christus op een petra wilde bouwen. Als dit kan in de kerk, dan wankelt ook zijn troon. En de schapen? Vandaag heet vergif, wat morgen weide wordt genoemd. Er is nergens meer eenige vastigheid. Vandaag worden ze in den naam van Christus uiteengejaagd, morgen in dienzelfde naam weer bijeengetrommeld, zonder dat er werkelijk iets veranderd is.

Dat dit in de kerk kan worden gepropageerd terwijl de wereld aan dezen stijl tegronde gaat!

Omdat uw studie is een voorbereiding tot het ambt, raakt deze afwijking en verloochening van den ambtsstijl u niet pas, als u op den kansel staat, doch ook in uw voorbereiding. Wie deze opvatting heeft van het ambt, mag vlot kunnen studeeren en een helder hoofd hebben; maar hij doet beter zijn studie te staken. Want hij zou alleen maar met de schapen van Christus leeren spelen, terwijl de Grootste Herder wil, dat Hij ze zal leeren weiden.

Precisie in het gebed voor de ambtsdragers

Dat Uw priesters zich bekleden met gerechtigheid.....

Haar priesters zal ik met heil bekleden..... Psalm 132: 9a en 16a.

Wanneer Gods volk in druk en moeite komt te verkeren en het daarin zijn God zelf bij vernieuwing leert kennen en liefhebben, is een der blijken van zulken wederkeer de opscherping in het gebed. De kerkgebeden worden dan bevrijd van subjectivisme en egocentriciteit; ze geven weer blijk van den eenvoudigen moed des geloofs, waarmee de bidder God houdt aan Zijn beloften en aldus den werkelijken ootmoed betoont in de eerbiediging van Zijn zaak. In zulke omstandigheden weten die gebeden ook weer te meer van zuinigheid en precisie in de woordkeus en hooften de bidders zich voor overhaasting en slordigheid.

Psalm 132 geeft daar een opmerkelijk bewijs van. In de eerste plaats al door de herinnering aan Davids gebedsworstelingen om de zaak van het huis, den tempel des Heeren. Hoe werd hij daarin beheerscht door het belang des Heeren en hoezeer maakte hij de zijne en die des volks daaraan ondergeschikt. En hoe verhoorde God, toen Hij op den Sion, eerst in een tent, vervolgens in den tempel, kwam wonen bij Zijn volk, het voorsmaak gevend van latere Pinkstervreugd. Maar ook — hoe werd sindsdien blijkbaar die Pinksterblijdschap op de proef gesteld. Op welke wijze — we gissen er maar niet naar; de vraag, op welke omstandigheden en historie deze psalm is terug te voeren, blijft hier onbeantwoord. Maar de psalm geeft blijk van te zijn gedicht in een situatie, waarin wel eenerzijds beseft werd de rijkdom der kerk in den God der ruste, maar tevens moest worden geconstateerd, dat er veel aan ontbrak, dat Gods zaak ook weer veel schade leed voor het oog en de weg van Zijn sabbatsrust en Pinkstergemeenschap scheen te worden gebarricadeerd door zonde en haar leed, en strafgevolgen. Zoo ten minste moet men zich den toestand wel voorstellen, om te kunnen verstaan den klaag- en den juichtoon, de mineur en de majeure, den ootmoed en den moed van dit lied.

In die omstandigheden is het, dat de hier biddende kerk een pijnlijke nauwkeurigheid aan den dag legt in haar woordkeus, in het bijzonder wanneer het gaat over de geregelde ambtsdragers, de vaste voorgangers van het volk. Wat bij ons de dominees zijn en mede de ouderlingen, waren voor een bepaald deel en in belangrijke mate toen de priesters. Hoeveel verschil er ook zij tusschen de hiërarchie van toen en de Pinksterorde vandaag, ook zij waren vertegenwoordigers van God bij het volk, van het volk bij God ten deele in overeenkomstigen zin als waarin de huidige ambtsdragers het zijn. Namens God zeggenden zij, voor en namens het volk baden zij. En vooral ook, zij moesten het volk leeren, oud-testamenteel weliswaar, maar dan toch leeren, onderrichten namelijk in de wet als paedagoog tot Christus, onderwijzen de rechten des verbonds. Daarop kwam dus veel aan. Mag het in de nieuw-testamentische orde nog vaak zoo zijn, dat deformatie bij de voorgangers in de hand werkt verachtering bij de schare, toen, wij de schare onmondig was, nog te meer. En nu Gods volk in moeite kwam en Zijn zaak schade leed, blijkt in dezen psalm hoezeer Gods volk leert zien het belang van het recht gekozen gebed voor de ambtsdragers. Van hen wordt nu apart gesproken. En zulks in fijn, precies, en zuinig gekozen woorden: dat Uw priesters zich bekleden met gerechtigheid.

GERECHTIGHEID.

Dat woord valt hier wel bijzonder op. Reeds omdat

Want bediening van het ambt en voorbereiding daartoe, — ze staan beide onder de tucht van het profetisch woord: weid de schapen. Vooral dan, wanneer ze slachtschapen worden. En slachtschapen worden ze, wanneer hun bezitters ze dooden, zonder daarin een schuld te zien. Maar óók dan, wanneer men ze verkoopen gaat, en God dankt omdat men daardoor zegt rijk te worden! Want noch de man, die ze doodt, noch de man, die ze verkwaanselt, heeft waarachtig de schapen lief.

Den eenen dag zwaait men met de knots en jaagt ze uiteen en doodt ze. En na vier jaar acht men het nog geen schuld! Maar dan heft men wel opeens den staf „samenbinding" op, doch verkwaanselt weer de schapen, en zegt: Geloofd zij de Heere! Wij hebben goede zaken gedaan! Want alles hangt af van wat de situatie wenschelijk maakt. Maar de Heere zegt: weid deze schapen, opdat ze het leven hebben en den vrede hebben.

Het is mogelijk, dat dezen zomer de synode ginds in den geest van het Amersfoortsche voorstel zal besluiten. De Heere make dan alle actieve herders en ook u als aspirant-herders getrouw, en blijve mee daardoor zijn schapen weiden in de ure der verzoeking.

Hem nu, die machtig is u van struikelen te bewaren en onstraffelijk te stellen voor zijn heerlijkheid, in vreugde, den alleen wijzen God, onzen Zaligmaker, zij heerlijkheid en majesteit, kracht en macht, beide nu en in alle eeuwigheid.

B. H.

UIT DE SCHRIFT

vers 16 uit den mond van Jahwe aanhaalt het woord en antwoord, dat Hij Zijn priesters zal bekleden met heil. En nog temeer, omdat in een parallelplaats in de Schrift, n.l. het slot van Salomo's gebed bij de tempelinwijding in 2 Kron. 6 grootendeels dezelfde woorden voorkomen als in het midden van Psalm 132, maar juist met een verschil op dit punt, want daar luidt het gebed tot God: dat uw priesters zich bekleden met heil. Het woord van Jahwe in Ps. 132 is in Salomo's gebed woord van de kerk tot Hem. Bij de tempelinwijding wordt Jahwe direct gevraagd om heil als het priesterlijk gewaad, als hun toerusting en voorziening waarmee zij komen tot het volk. Maar in Psalm 132 gaat de vraag minder ver, blijft zij staan bij gerechtigheid, terwijl uit Jahwe's mond het andere woord, heil, als Zijn voornemen wordt gehoord.

Staan die beide in tegenstelling met elkaar, het eene gebed en het andere? Allermint. Wanneer Jahwe alles belooft, mag Gods volk alles vragen; minder zou Hem aanranden in Zijn vaderlijk welbehagen. Salomo heeft in zijn ootmoedig gebed het volste recht, ja de plicht, te vragen om heil als het kleed der priesters. Gelijkelijk vragen moogt en zult om voorgangers, die een blijde boodschap verkondigen aan Sion. Maar intusschen, Gods volk, dat nauw leeft, zal niet altijd zo maar alles vragen, het kent tijd en wijze en onderscheiding in den omgang met zijn God. De verloren zoon acht zelfs zich niet waardig een kind genaamd te worden; wanneer hij maar weer als huurling mag beginnen, doch in elk geval voor zijn vader werken en leven uit zijn hand. En de in zekere mate beroofde kerk van Psalm 132 acht het voor ditmaal niet haar eerste taak om naar heil te vragen waarmee de voorgangers in het heilgdom zich zullen voorzien. Want zij weet, hoe zwaar er gezondigd werd tegen den hemel en tegen de ark. Voor wat de voorgeschiedenis betreft van Davids tempelbegeerten, is te denken aan een tijd als van Hofni en Pinehas, toen de ongerechtigheid der priesters hoogtij vierde. En hoe dikwijls geschiedde zulks later niet. De priesters leerden de wet niet meer en het volk verging omdat het geen kennis had. Maar zie dan ook, wanneer Israël na zulken tijd wederkeert tot den Heere en voor Zijn zaak weer oog krijgt, dan begint het met ootmoedig gebed: laat nu uw priesters zich maar eerst weer gaan bekleden met gerechtigheid. Heil? O zeker, dat begeert het volk. Maar in tijden van verval roepen priesters en volk al te gemakkelijk van heil, vrede, welvaart. En wanneer daarvan bekeering komt, loopt de kerk God aan: geef ons nu maar weer ambtsdragers, die voor alles zich binden aan Uw wet, het recht des verbonds, die staan in de rechte verhouding tot U rechtvaardige, heilige, God en het volk zulke houding en verhouding leeren.

Zoo bekeert zich de kerk van haar oppervlaktigheid, vleeschelijkheid, gemakzucht, wedergeboortehypothese en de daaraan verbonden ethiek en overmoedige levenshouding. Geef ons voorgangers, God, die maar één drift kennen: Uw wet, Uw gerechtigheid, de drift van Psalm 119, priesters als Zacharias met zijn vrouw Elisabeth in alle godvreezendheid.

En dan mag de kerk, diezelfde, ook weer het antwoord opdiepen uit Gods klare beloften: die priesters, zegt Hij, zal ik met heil bekleden. Heil. Welvaart, blijdschap, vrede, voorspoed, evangelie, blijde blijde boodschap. Zijn blijde boodschap immers is die van Zijn gerechtigheid, zich openbarend in den volkomen Priester die geen andere drift kende dan eigen binding, in onze plaats, aan Gods gerechtigheden. Want tot de weergekeerde kerk komt God met Zijn overvloedig heil. Daarmee is dan God heelmaal niet zuinig. Hun

die heb
blijde h
lijk ge
Laat
trouw
sie. Da
de kwe
hooren
den eis
verzoek
ons am
rechtig
praatj
Uw di

Over

Over
raad v
van ee
hierove
De k
antwo
blicatie
en in I
terie al
raad ni
dezen g
naar de
ook in
van Ba
Aan
willen
hier en
Batavis
gegeve
geven
ter nog
niets w
plaats
mening
zorging
dat hie
ten zij
zich af
antwo
ambtel
Nu
van de
hulde:
„Inde
kerk (i
advisee
oefenin
ging de
vraag
heeft g
hier in
Is h
ook te
Dus
komste
geen th
zich bij
raad zi
doende
onze o
worden
Tot
de kerk

Gerefor
Adre
Sor

Wele
De lo
uw vra
bedoelt
geen d
deren a
kers v
hier ve
dacht. I
vrijgem
hun ar
bijeent
Voor
eest zi
deel ov
lijke st
houding
duidelij
het kan
u en on
Tham
de raac
woord
duidelij